

V. KOMMUNIKÁCIÓ ÉS NYELV

INNOVÁCIÓ ÉS NYELVI KÖZVETÍTÉS

C. NEMZETKÖZI SZAKMAI- ÉS TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

2023. DECEMBER 1-2.
ESZÉK

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

ORSZÁGOS FORDÍTÓ
ÉS FORDÍTÁSHITELESÍTŐ
IRODA ZRT.

v.

KOMMUNIKÁCIÓ
ÉS NYELV

KOMUNIKACIJA
I JEZIK

v.

KOMMUNIKÁCIÓ ÉS NYELV V.

Az Eszéki Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke és
az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.
2023. december 1–2.
megszervezi az

**Innováció és nyelvi közvetítés
című nemzetközi szakmai - és tudományos konferenciát.**

A Programbizottság elnöke:

Németh Gabriella

A szervezőbizottság elnökei:

Lehocki-Samardzic Anna és Szoták Szilvia

A szervezőbizottság titkára:

Novakov Ruzsa Annamária

A szervezőbizottság tagjai:

Bockovac Tímea Anita, Đelatović Sonja, Somogyi Ildikó, Dobsai Gabriela,
Kispéter Hajnalka, Lábadi Zsombor, Novakov Ruzsa Annamária, Kakucska Mónika,
Kolić Marko, Medve Zoltán, Walkó Ádám

A konferencia helyszíne: Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar, 31 000 Eszék, Lorenza Jägera 9.

Az esemény támogatói: **Bethlen Alap Zrt., Eszéki Bölcsészettudományi Kar, Eszék Város Magyar Kisebbségi Tanácsa, Magyarország Főkonzulátusa Eszék, Glotta Nyelvi Intézet, VR Consulting d.o.o.**

Szakmai támogatók: **Pécsi Akadémia Bizottság, a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat és a Glotta Nyelvi Intézet**

Eszék, 2023. decembere

KOMUNIKACIJA I JEZIK V.

Dana 1. i 2. prosinca 2023. godine
Katedra za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku i Mađarska državna agencija za prevođenje i ovjeru prijevoda
d.d. u Budimpešti
organizira

*međunarodni stručni i znanstveni skup
Inovacije i jezično posredovanje*

Gabriella Németh

predsjednica Programskog odbora

Ana Lehoccki-Samardžić i Szilvia Szoták

predsjednice Organizacijskog odbora

Annamária Novakov Rúza

tajnica Organizacijskog odbora

Članovi Organizacijskog odbora:

Tímea Anita Bockovac, Sonja Đelatović, Ildikó Somogyi, Gabriela Dobsai,
Hajnalka Kispéter, Žombor Labadi, Annamária Novakov Rúza, Mónika Kakucska,
Marko Kolić, Zoltán Medve, Ádám Walkó

Mjesto održavanja konferencije: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja
Strossmayera, Lorenza Jägera 9, 31 000 Osijek.

Pokrovitelji: **Zaklada Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Filozofski fakultet u Osijeku,
Vijeće mađarske nacionalne manjine grada Osijeka, Generalni konzulat Mađarske u
Osijeku, Institut za jezik Glotta, VR Consulting d.o.o.**

Stručni pokrovitelji: **Pečuški regionalni odbor Mađarske akademije znanosti,
Međunarodna jezikoslovna istraživačka mreže Termini, Institut za jezik Glotta**

Osijek, prosinca 2023.

Program

2023. december 1., péntek

8:30–09:00 Regisztráció

09:00–10:00 **KÖSZÖNTŐK ÉS A KONFERENCIA MEGNYITÁSA**

A konferenciát köszöntik:

Lehocki-Samardzic Anna és Szoták Szilvia,
a Szervezőbizottság elnökei

Trojan Ivan,
az eszéki Bölcsészettudományi Kar dékánja

Németh Gabriella,
az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.
vezérigazgatója

Molnár Dénes,
a Pécsi Akadémiai Bizottság alelnöke

Magdó János,
Magyarország főkonzulja

DÍJÁTADÁS

10:00–10:30 **PLENÁRIS ELŐADÁS**

Németh Gabriella (Budapesti Metropolitan Egyetem Nemzetközi Tanulmányok és Politikatudományi Intézet, Budapest; Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt., vezérigazgató; Szegedi Tudományegyetem **ÁJTK** Tudományos Főmunkatárs): **Közérthetőség és digitalizáció: tartalomvesztési dilemmák a jogi szaknyelvi közvetítésben**

10:30–12:00 **A szekció, elnök: Bockovac Tímea**

10:30–10:45 **Szoták Szilvia** (Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.; Budapesti Metropolitan Egyetem Marketing- és Kommunikációtudományi Intézet): **Nyelv és technológia**

- 10:45–11:00 **Tamás Dóra Mária, Nagy Levente** (Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.): **Technológiai újdonságok a lektor és a terminológus szemszögéből az OFFI jogi és közigazgatási fordítói gyakorlatában**
- 11:00–11:15 **Kántor Ákos** (Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.; Károli Gáspár Jogtudományi Kar Doktori Iskola doktorandusza): **Nyelvtechnológia és digitalizáció a fordítóirodai stratégiában**
- 11:15–11:30 **Ugróczky Mária** (Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.): **A magyar nevek helyreállítása, névmódosítási eljárás**
- 11:30–12:00 **Vita**
- 12:00–13:30 **Közös ebéd, Eszéki BTK 62-es terme**
- 13:30–14:30 **A HATÁRON TÚLI FORDÍTÓI HÁLÓZAT ÜLÉSE**
az eszéki BTK díszterme
- 13:30–14:30 **INTERKULTURÁLIS MŰHELY, Eszéki BTK 58-as terme**
Műhelyvezető: Bockovac Tímea
- 14:30–16:00 **B szekció, elnök: Szoták Szilvia**
- 14:30–14:45 **Robin Edina** (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Fordító- és Tolmacsképző Tanszék): **Minőségbiztosítás a fordítási folyamatban: utószerkesztés és lektorálás**
- 14:45–15:00 **Szlávik Szilárd** (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Fordító- és Tolmacsképző Tanszék, doktorandusz): **Az utószerkesztés oktatásának dilemmái**
- 15:00–15:15 **Tóth Boglárka Fanni** (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Fordító- és Tolmacsképző Tanszék, doktorandusz): **Tablettel támogatott tolmácsolás a tolmácsolásban**

- 15:15–15:30 **Szentirmay Piroska** (Eötvös Loránd Tudományegyetem, Fordító- és Tolmacsképző Tanszék, doktorandusz): **Az egyházi tolmácsolás sajátosságai a tolmácsok szemszögéből**
- 15:30–16:00 **Vita**
- 16:00–16:30 **Kávészünet**
- 16:30–17:30 Az előző konferencia anyagából készült **A NYELVIKÖZVETÍTÉS A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN A PANDÉMIA IDEJÉN** című kötet bemutatása
- Moderátor: Novakov Annamária
- A kézikönyvet bemutatják: **Lehocki-Samardzic Anna és Szoták Szilvia**, a kézikönyv szerkesztői, illetve a kötet egyes szerzői: **Németh Gabriella, Walkó Ádám, Bockovac Tímea, Sárosi-Márdirosz Krisztina és Đelatović Sonja.**
- 18:00 **Indulás Karancsra**
- 19:00 **Vacsora és borkóstoló a Szabó Pincészetben**

Program

2023. december 2., szombat

8:30–09:00 Regisztráció

09:00–10:45 **C szekció, elnök: Walkó Ádám**

09:00–09:15 **Szabó Mihály Gizella** (Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet): **A magyarországi jogi terminológiához való alkalmazkodás kisebbségi helyzetben – szlovákiai tapasztalatok**

- 09:15–09:30 **Fazakas Noémi, Barabás Blanka** (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhelyi Kar, Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék): **Az online kollaboratív fordítás alkalmazása egy csoportos fordítási projektben**
- 09:30–09:45 **Juhász Tóth Tímea** (Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék): **Lexikai átváltási műveletek a jogi-közigazgatási jellegű szakszövegek szerbről magyarra való fordításaiban**
- 09:45–10:00 **Bockovac Tímea** (Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Eszék): **A weboldal fordítás nehézségei**
- 10:00–10:15 **Walkó Ádám** (Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Eszék): **Popkulturális elemek fordítása Edo Popović regényében**
- 10:15–10:45 **Vita**
- 10:45–11:15 **Kávészünet**
- 11:15–12:45 **D szekció, elnök: Lehocki-Samardzic Anna**
- 11:15–11:30 **Sárosi-Márdirosz Krisztina** (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Marosvásárhelyi Kar, Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék): **A romániai népszámlálás kérdőíve mint fordítói kihívás**
- 11:30–11:45 **Hajabács Zsuzsa** (Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet): **A fordításban alkalmazott új technológiák a szlovákiai oktatásban**

- 11:45–12:00 **Đelatović Sonja** (Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Eszék; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Fordító- és Tolmacsképző Tanszék, doktorandusz): **A kulturálisan kötött kifejezések osztályozási és azonosítási nehézségei**
- 12:00–12:15 **Lehocki-Samardzic Anna** (Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Eszék): **Az orvosi szövegek fordítási sajátosságai horvát-magyar nyelvpárban**
- 12:15–12:45 **Vita**
- 12:45–13:00 **ZÁRSZÓK; A KONFERENCIA ZÁRÁSA**
Lehocki-Samardzic Anna és Szoták Szilvia,
a Szervezőbizottság elnökei
- 13:00–15:00 **Közös ebéd**

A konferencia szervezői:

**Az eszéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék és
az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.**

A konferencia szakmai támogatója: **Pécsi Akadémiai Bizottság, Glotta Nyelvi Intézet és a Termini Magyar Nyelvi Kutatóhálózat**
A konferenciát anyagilag támogatta a **Bethlen Gábor Alap Zrt., Eszék Város Magyar Kisebbségi Tanácsa, Magyarország Főkonzulátusa Eszék és a Glotta Nyelvi Intézet**
(Szimultán tolmácsolás horvát-magyar irányban biztosított)

Program

1. prosinca 2023., petak

8:30–09:00 Registracija

09:00–10:00 **POZDRAVNE RIJEČI I OTVARANJE KONFERENCIJE**

Prisutne će pozdraviti:

Ana Lehocki-Samardžić i Szoták Szilvia,
predsjednice Organizacijskog odbora

Ivan Trojan,
dekan Filozofskog fakulteta u Osijeku

Németh Gabriella,
generalna direktorica mađarske Državne agencije za prevođenje
i ovjeru prijevoda d.d.

Molnár Dénes,
potpredsjednik Pečuškog regionalnog odbora Mađarske
akademije znanosti

Magdó János,
generalni konzul Generalnog konzulata Mađarske u Osijeku

DODJELA NAGRADA

10:00–10:30 **PLENARNO PREDAVANJE**

Németh Gabriella (Institut za međunarodne i političke znanosti Sveučilišta Metropolitan u Budimpešti; generalna direktorica Mađarske državne agencije za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d.; Fakultet općih pravnih znanosti Sveučilišta u Segedinu, viši znanstveni suradnik): **Közérthetőség és digitalizáció: tartalomvesztési dilemmák a jogi szaknyelvi közvetítésben (Razumijevanje i digitalizacija: dileme kod gubljenja sadržaja u jezičnom posredovanju u stručnog jezika prava)**

- 10:30–12:00 **A sekcija, predsjedava: Tímea Bockovac**
- 10:30–10:45 **Szoták Szilvia** (Institut za marketing i komunikologiju Sveučilišta Metropolitan u Budimpešti; voditeljica Lektorata Mađarske državne agencije za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d.): **Nyelv és technológia (Jezik i tehnologija)**
- 10:45–11:00 **Támás Dóra Mária, Nagy Levente** (Mađarska državna agencija za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d.): **Technológiai újdonságok a lektor és a terminológus szemszögéből az OFFI jogi és közigazgatási fordítói gyakorlatában (Tehnološke inovacije s aspekta lektora i terminologa u prevoditeljskoj praksi pravnih i administrativnih tekstova u Mađarskoj državnoj agenciji za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d.)**
- 11:00–11:15 **Kántor Ákos** (Mađarska državna agencija za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d.; doktorand na Pravnom fakultetu Sveučilišta Károli Gáspár u Budimpešti): **Nyelvtechnológia és digitalizáció a fordítóirodai stratégiában (Jezična tehnologija i digitalizacija u strategijama ureda za prevođenje)**
- 11:15–11:30 **Ugróczky Mária** (Mađarska državna agencija za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d.): **A magyar nevek helyreállítása, névmódosítási eljárás (Rekonstrukcija mađarskih vlastitih imena, postupci u promjeni vlastitog imena)**
- 11:30–12:00 **Rasprava**
- 12:00–13:30 **Zajednički ručak, prostorija 62 Filozofskog fakulteta u Osijeku**
- 13:30–14:30 **SJEDNICA PREKOGRANIČNE PREVODITELJSKE MREŽE**
Svečana dvorana Filozofskog fakulteta u Osijeku (prostorija 60)
- 13:30–14:30 **RADIONICA O INTERKULTURALNOSTI,**
prostorija 58 Filozofskog fakulteta u Osijeku
Voditeljica radionice: Tímea Bockovac

14:30–16:00 **B sekcija, predsjedava: Szoták Szilvia**

14:30–14:45 **Robin Edina** (Katedra za prevođenje i tumačenje Sveučilišta Eötvös Loránda u Budimpešti): **Minőségbiztosítás a fordítási folyamatban: utószerkesztés és lektorálás (Osiguravanje kvalitete u procesu prevođenja: postediting i lektoriranje)**

14:45–15:00 **Szlávik Szilárd** (Doktorand na Katedri za prevođenje i tumačenje Sveučilišta Eötvös Loránda u Budimpešti): **Az utószerkesztés oktatásának dilemmái (Dileme u podučavanju posteditinga)**

15:00–15:15 **Tóth Boglárka Fanni** (Doktorandica na Katedri za prevođenje i tumačenje Sveučilišta Eötvös Loránda u Budimpešti): **Tablettel támogatott tolmácsolás a tolmácsképzésben (Usmeno prevođenje uz pomoć tableta u nastavi usmenog prevođenja)**

15:15–15:30 **Szentirmay Piroska** (Doktorandica na Katedri za prevođenje i tumačenje Sveučilišta Eötvös Loránda u Budimpešti): **Az egyházi tolmácsolás sajátosságai a tolmácsok szemszögéből (Posebnosti usmenog prevođenja u religijskom okruženju s aspekta prevoditelja)**

15:30–16:00 **Rasprava**

16:00–16:30 **Stanka za kavu**

16:30–17:30 Predstavljanje zbornika radova s prethodne konferencije
JEZIČNO POSREDOVANJE U KARPATSKOM BAZENU U
VRIJEME PANDEMIJE

Moderator: Novakov Rúza Annamária

Zbornik predstavljaju: **Ana Lehocki-Samardžić i Szoták Szilvia**, urednice zbornika, te neki od autora članka: **Németh Gabriella, Walkó Ádám, Tímea Bockovac, Sárosi-Márdirosz Krisztina i Sonja Đelatović.**

18:00

Polazak na večeru u Karanac

19:00

Večera i kušanje vina u Vinariji Szabó

Advent u Tvrđi (Fotografija: Ivica Benić)

Program

2. prosinca 2023., petak

- 8:30–09:00 Registracija
- 09:00–10:45 **C sekcija, predsjedava: Walkó Ádám**
- 09:00–09:15 **Szabó Mihály Gizella** (Institut za mađarski jezik i književnost Fakultet za srednjoeuropske studije Konstantina Filozofa u Nitri, Slovačka): **A magyarországi jogi terminológiához való alkalmazkodás kisebbségi helyzetben – szlovákiai tapasztalatok (Prilagođavanje pravnoj terminologiji u Mađarskoj iz perspektive manjina - iskustva iz Slovačke)**
- 09:15–09:30 **Fazakas Noémi, Barabás Blanka** (Katedra za primijenjenu lingvistiku Fakulteta u Targu Muresu Mađarskog sveučilišta Sapientia u Transilvaniji, Rumunjska): **Az online kollaboratív fordítás alkalmazása egy csoportos fordítási projektben (Primjena online kolaborativnog prevođenja u jednom grupnom projektu prevođenja)**
- 09:30–09:45 **Juhász Tóth Tímea** (Katedra za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Novom Sadu, Srbija): **Lexikai átváltási műveletek a jogi-közigazgatási jellegű szakszövegek szerbről magyarra való fordításaiban (Leksikološki transformacijski postupci u prevođenju tekstova pravnog i administrativnog stila sa srpskog na mađarski jezik)**
- 09:45–10:00 **Bockovac Tímea** (Katedra za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; Katedra za kroatistiku Instituta za slavistiku Sveučilišta u Pečuhu): **A weboldal fordítás nehézségei (Poteškoće u prevođenju web-stranica)**

- 10:00–10:15 **Walkó Ádám** (Katedra za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku): **Popkulturalis elemek fordítása Edo Popović regényében (Popkulturalni elementi u prijevodu romana Ede Popovića)**
- 10:15–10:45 **Rasprava**
- 10:45–11:15 **Stanka za kavu**
- 11:15–12:45 **D sekcija, predsjedava: Ana Lehocki-Samardžić**
- 11:15–11:30 **Sárosi-Márdirosz Krisztina** (Katedra za primijenjenu lingvistiku Fakulteta u Targu Muresu Mađarskog sveučilišta Sapientia u Transilvaniji, Rumunjska): **A romániai népszámlálás kérdőíve mint fordítói kihívás (Anketa za popis stanovništva u Rumunjskoj kao izazov za prevoditelja)**
- 11:30–11:45 **Hajabács Zsuzsa** (Institut za mađarski jezik i književnost Fakultet za srednjoeuropske studije Konstantina Filozofa u Nitri, Slovačka): **A fordításban alkalmazott új technológiák a szlovákiai oktatásban (Nove tehnologije prevođenja u nastavi prevođenja u Slovačkoj)**
- 11:45–12:00 **Sonja Đelatović** (Katedra za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; Doktorandica na Katedri za prevođenje i tumačenje Sveučilišta Eötvös Loránd u Budimpešti): **A kulturálisán kötött kifejezések osztályozási és azonosítási nehézségei (Poteškoće pri klasifikaciji i identifikaciji kulturnospecifičnih izraza)**
- 12:00–12:15 **Ana Lehocki-Samardžić** (Katedra za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku): **Az orvosi szövegek fordítási sajátosságai horvát-magyar nyelvpárban (Posebnosti prevođenja medicinske dokumentacije u hrvatsko-mađarskoj jezičnoj relaciji)**

- 12:15–12:45 **Rasprava**
- 12:45–13:00 ZAKLJUČNE RIJEČI; ZATVARANJE KONFERENCIJE
Ana Lehocki-Samardžić i Szoták Szilvia,
predsjednice Organizacijskog odbora
- 13:00–15:00 **Zajednički ručak**

Organizatori skupa:
**Katedra za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Osijeku i
Mađarska državna agencija za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d.**

Stručni pokrovitelji skupa: **Pečuški regionalni odbor Mađarske akademije
znanosti, Institut za jezik Glotta i Međunarodna istraživačka mreža**

Termini

Skup su financijski pomogli **Fundacija Bethlen Gábor d.d.,
Vijeće mađarske nacionalne manjine Grada Osijeka,
Generalni konzulat Mađarske Osijeku i
Institut za jezik Glotta**

(Usmeno prevođenje osigurano u smjeru mađarski-hrvatski)

ABSZTRAKTOK / SAŽETCI

Bockovac Tímea

Eszéki Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Horvátország;

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Szlavisztika Intézet,
Kroatisztika Tanszék, Magyarország

A weboldal fordítás nehézségei

A weboldalak napjaink online világának egyik legsokszínűbb elemei, melyek célja a minél szélesebb célcsoport megszólítása. Számos fajtájuk létezik, pl. az információátadó, a kapcsolat vagy szakmai státuszépítésre, a közcél megvalósítására, a véleményformálásra, a brandépítésre törekvő, valamilyen szolgáltatás vagy termék népszerűsítését végző, továbbá információs vagy oktató tartalmakat közlő. A többnyelvű weboldalak a korszerű felhasználói igényekhez igazodva járulnak hozzá a nagyobb látogatottsághoz és árbevételhez. Jelenleg az angol nyelvű tartalmak a legelterjedtebbek, ugyanakkor az utóbbi években jelentősen megnőtt az angol-magyar-horvát nyelvpárú (pl. intézményi, turisztikai, önkormányzati, üzleti stb.) weboldalak száma is. Az előadás témája ezek rendszerező jellegű bemutatása, illetve a megjelenő tartalmi elemek (pl. kulcsszavak, oldalcímek, leírások, kapcsolatteremtési formák, kötelező jellegű jogi dokumentumok, jelmondatok stb.) fordítási nehézségeinek elemző jellegű összefoglalása.

Kulcsfogalmak: weboldal, tartalomelemzés, fordítási hiba, fordítói megoldások

Timea Bockovac

Katedra za mađarski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska;

Katedra za kroatistiku Instituta za slavistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, Mađarska

Poteškoće pri prijevodu web-stranica

Web-stranice su jedan od najraznolikijih elemenata današnjeg online svijeta, a cilj im je doseći što širi raspon korisnika. Postoji mnogo vrsta web-stranica, među njima takve koje prenose informacije, usmjeravaju na uspostavljanje kontakta ili izgradnju profesionalnog statusa, pridonose ostvarivanju javnih ciljeva, oblikovanju mišljenja, izgradnji brendova, promicanju usluga ili proizvoda, te prijenosu informacija ili obrazovnih sadržaja. Višejezične web-stranice, prateći suvremene potrebe korisnika, doprinose i većem broju posjetitelja a i prihoda. Trenutno su najrasprostranjeniji sadržaji na engleskome jeziku, ali u posljednjim godinama značajno je porastao broj web-stranica u englesko-mađarsko-hrvatskoj kombinaciji jezika (npr. web-stranica institucija, turističkih zajednica, samouprava, poduzeća i sl.). Tema izlaganja je sustavni prikaz takvih stranica te analiza onih sadržaja (npr. ključne riječi, naslovi stranica, opisi, oblici uspostavljanja kontakata, obvezni pravni dokumenti, slogani itd.) koji često predstavljaju poteškoće pri prijevodu.

Ključni pojmovi: web-stranica, analiza sadržaja, pogreške u prijevodu, prijevodna rješenja

Đelatović Sonja

Josip Juraj Strossmayer Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Horvátország;

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Fordító- és Tolmácsképző Tanszék doktorandusza, Magyarország

A kulturálisan kötött kifejezések osztályozási és azonosítási nehézségei

A fordítás lexikai aspektusai között kiemelt helyet foglal el a kultúraspecifikus vagy kulturálisan kötött kifejezések fordításának témaköre. Sokan komoly fordítási kihívásnak tekintik, és ennek eredményeképpen a téma rendkívül népszerű kutatási terület lett. Ugyanakkor a kutatás igen összetett feladatot jelent: gondot okozhat a *kultúraspecifikus* fogalom meghatározása, a kultúraspecifikus kifejezések kategorizálása, továbbá a konkrétan vizsgált szövegben a kultúraspecifikus kifejezések azonosítása és kategóriákba sorolása. Ennek következtében a jelen előadás fókuszában a lehatárolás, kategorizálás és azonosítás kihívásai állnak. Az előadás célja néhány gyakori azonosítási és osztályozási nehézség ismertetése, valamint néhány ismertebb osztályozás feltérképezése és összehasonlítása, illetve saját, a Vlahov és Florin (1980), Newmark (1988), Nedergaard-Larsen (1993), Pedersen (2011) és különösképpen Heltai (2018) klasszifikációján alapuló osztályozási rendszer bemutatása.

Kulcsszavak: kulturálisan kötött kifejezések, kategóriák, extralingvális, intralingvális, tulajdonnevek

Sonja Đelatović

Katedra za mađarski jezik Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska;

Doktorandica na Katedri za prevođenje i tumačenje Filozofskog fakulteta Sveučilišta Eötvös Loránd u Budimpešti, Mađarska

Poteškoće pri klasifikaciji i identifikaciji kulturnospecifičnih izraza

Tema prevođenja kulturnospecifičnih izraza zauzima istaknuto mjesto među leksičkim aspektima prevođenja te se smatra ozbiljnim prevoditeljskim izazovom i izrazito popularnim područjem translatoloških istraživanja. Ipak, istraživanje je ove teme istovremeno vrlo složeno. Problem može predstavljati definiranje *kulturnospecifičnog* pojma, klasifikacija kulturnospecifičnih izraza, kao i identifikacija izraza u konkretnom analiziranom prijevodnom tekstu te svrstavanje u određene kategorije. Iz navedenih su razloga u fokusu ovoga izlaganja izazovi definiranja, klasifikacije te identifikacije, a cilj je izlaganja prikazati neke uobičajene poteškoće u identifikaciji i klasifikaciji, istražiti i usporediti neke poznatije klasifikacije te predstaviti vlastiti klasifikacijski sustav zasnovan na podjelama Vlahova i Florina (1980), Newmarka (1988), Nedergaard-Larsen (1993), Pedersena (2011) te posebice Heltaija (2018).

Ključni pojmovi: kulturnospecifični izrazi, kategorije, izvanjezični, unutarjezični, vlastita imena

Az online kollaboratív fordítás alkalmazása egy csoportos fordítási projektben

Előadásunkban a kollaboratív fordítás fogalmának tudománytörténeti vonatkozásait és annak különböző meghatározásait mutatjuk be, különös tekintettel a legújabb fejleményekre, a Web 2.0 platformok és online környezetek kapcsán létrejött innovatív megoldásokra (l. Neather 2020). A fogalmi tisztázáson túl az online kollaboratív fordítás által nyújtott lehetőségeket egy csoportos fordítási projekt kapcsán kívánjuk körüljárni. A projekt keretében négy fordító dolgozott egy mind a szövegek műfajának, mind pedig nyelvezetüknek szempontjából is rendkívül sokszínű kötet magyarról angolra való fordításában. A fordítás során a terminológia tisztázásán túl az online kollaboratív fordítás módszerét is sikeresen alkalmazták. A(z online) kollaboratív fordítás előnyeit és hasznát ennek a folyamatnak a bemutatásával kívánjuk alátámasztani.

Kulcsfogalmak: kollaboratív fordítás, online fordítás, fordítási projekt, vegyes műfaj

Primjena online kolaborativnog prijevoda u grupnom prijevodnom projektu

U izlaganju ćemo predstaviti znanstveno-povijesne aspekte pojma kolaborativnog prevođenja i njegove različite definicije, posebice s obzirom na najnovije razvoje inovativnih rješenja nastalih u vezi s Web 2.0 platformama i online okruženjima (vidi Neather 2020). Nakon konceptualnog razjašnjavanja planiramo istražiti mogućnosti online kolaborativnog prevođenja kroz grupni prijevodni projekt. U okviru projekta četvero prevoditelja surađivalo je na prijevodu zbornika koji je sadržao raznolike žanrove i jezike koji su se prevodili s mađarskog na engleski jezik. Tijekom prijevoda osim razjašnjavanje terminologije, uspješno su primijenili metodu online kolaborativnog prevođenja. Prikazom ovog procesa želimo potkrijepiti prednosti i koristi (online) kolaborativnog prevođenja.

Ključni pojmovi: kolaborativno prevođenje, online prijevod, prijevodni projekt, mješoviti žanrovi

A fordításban alkalmazott új technológiák a szlovákiai oktatásban

A technológia folyamatos fejlődése hatással van a fordítás világra is. Manapság a fordítók fordítástámogató programok mellett gépi fordítókat is használnak, amelyek eredményeit később kijavítják és átszerkesztik, ezzel meggyorsítva munkájukat. E programok használata azonban nem olyan egyszerű, mint amilyennek tűnik. A fordítástámogató programokkal ellentétben a gépi fordítók emberi hatás nélkül készítik el a fordításokat, ez pedig gyakran tükörfordításhoz, pontatlan terminusokhoz, félrefordításhoz, helytelen mondatszerkezetekhez és elvont gondolatok szó szerinti fordításához vezethet. Ezért kiemelten fontos, hogy a fordítók tudják, mire ügyeljenek és hogyan oldják meg a gépi fordítás által okozott problémákat. Szlovákiában négy egyetemen van fordító- és tolmácsolóképzés. Az előadásban azt kívánom bemutatni, hogyan oktatják a fordító- és fordítástámogató programok használatát, valamint a problémák felismerését és kijavítását ezeken az egyetemeken.

Kulcsfogalmak: gépi fordítás, oktatás, fordítástámogató programok, technológiák a fordításban

Nove tehnologije prevođenja u obrazovanju u Slovačkoj

Neprestani razvoj tehnologije utječe i na svijet prevođenja. Danas prevoditelji uz CAT alate koriste i strojne prevoditelje čije prijevodne rezultate kasnije ispravljaju i uređuju ubrzavajući si na taj način rad. Ipak, korištenje ovih programa nije tako jednostavno kao što se čini. Za razliku od CAT alata, strojni prevoditelji stvaraju prijevode bez ljudskog utjecaja, što često dovodi do zrcalnih prijevoda, netočnih termina, pogrešnih prijevoda, neispravnih rečeničnih konstrukcija i doslovnog prevođenja apstraktnih misli. Stoga je posebno važno da prevoditelji znaju na što trebaju obratiti pažnju i kako riješiti probleme koje uzrokuje strojno prevođenje. U Slovačkoj postoje četiri sveučilišta na kojima se pruža obrazovanje za prevoditelje i tumače. U izlaganju ću predstaviti kako se na tim fakultetima poučava korištenje programa za prevođenje, kao i prepoznavanje i ispravljanje problema.

Ključni pojmovi: strojno prevođenje, obrazovanje, CAT alati, tehnologije u prevođenju

Lexikai átváltási műveletek a jogi-közigazgatási jellegű szakszövegek szerbről magyarra való fordításaiban

Vajdaságban a hatályos jogszabályok fordítását a nemzeti kisebbségi nyelvekre a Tartományi Fordítószolgálat végzi, és azokat a Vajdaság Autonóm Tartomány Hivatalos Lapjában jelentetik meg. A tanulmány az említett lap szerb nyelvről magyarra való fordításait vizsgálja, ezen belül pedig a fordító által alkalmazott lexikai átváltási műveleteket mutatja be. A szakmai szövegek elsődleges célja az információ pontos és egyértelmű közvetítése, amelyben fontos szerepet játszik a szakkifejezések használata. A laikusok számára a szakfordításokban az említett műveletek gyakran egyszerű behelyettesítésnek tűnhetnek. A jogi-közigazgatási jellegű szövegek fordítása során a fordítónak nem mindig áll rendelkezésére vagy nincs szüksége az átváltási műveletek széles skálájára, hiszen a szakfordító esetében másodlagos a szöveg stílusa, arra törekszik, hogy megtalálja a forrásnyelvi kifejezéseknek a megfelelőit a célnyelven, ennek ellenére ő sem fordíthat csak „szó szerint“.

Kulcsfogalmak: magyar nyelv, szerb nyelv, szakfordítás, fordítási technikák, Vajdaság Autonóm Tartomány Hivatalos Lapja

Leksički prijevodni postupci u prijevodima pravnih i upravnih tekstova sa srpskog na mađarski

Prevođenje važećih zakona u Vojvodini na jezike nacionalne manjine obavlja Pokrajinska služba za prevođenje, a objavljuju se u Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine. Rad proučava prijevode navedenog lista sa srpskog na mađarski s naglaskom na leksičkim prijevodnim postupcima koje prevoditelji primjenjuju. Primarni je cilj stručnih tekstova precizno i jednoznačno prenošenje informacija, pri čemu korištenje stručnih izraza igra važnu ulogu. Laicima se ovi prijevodni postupci stručnih tekstova često mogu činiti kao jednostavne zamjene. Tijekom prevođenja pravnih i upravnih tekstova, prevoditelj nema uvijek na raspolaganju ili mu nije potrebna široka paleta prijevodnih postupaka. Naime, u stručnom je prevođenju stil teksta sekundaran, a prevoditelj je cilj da pronađe odgovarajuće izraze na ciljnom jeziku za one iz izvornog jezika, iako ni tako ne može prevoditi isključivo „doslovno“.

Ključni pojmovi: mađarski jezik, srpski jezik, stručno prevođenje, prijevodne tehnike, Službeni list Autonomne Pokrajine Vojvodine

Nyelvtechnológia és digitalizáció a fordítóirodai stratégiában

A digitalizáció több, mint húsz éve megjelent a fordítás területén. A nagyszámú, piaci felhasználásra fejlesztett, professzionális CAT alkalmazás használata napjainkban már nélkülözhetetlen. A 150 évnél régebbi hagyományokkal rendelkező állami fordítóiroda életében – a közfeladatellátás színvonalának fenntartása és az ügyfélművelés javítása érdekében – is meg kellett jelennie a digitalizáció vívmányainak úgy a fordítási tevékenység, mint az ügyviteli folyamatok szintjén. Ennek leghatékonyabb eszköze cégstratégia volt, ezek közül kiemelendő az OFFI második, 2019–2022. közötti időszakra szóló, „A 150 éves állami fordítószolgálat megoldásai a hiteles fordítás globális technológiai kihívásaira” alcímű stratégiája, amely a technológiai fejlődést és a digitalizációt kifejezett céljául tűzte ki. Ebben a dokumentumban jelent meg elsőként a Translab™ elképzelés, amely a beérkező nagyszámú dokumentum digitális és nyelvtechnológiával segített feldolgozását teszi lehetővé. És ha kihívásokról beszélünk, nem lehet figyelmen kívül hagyni a mesterséges intelligencia fordítóiparra gyakorolt hatását sem.

Kulcsfogalmak: digitalizáció, nyelvtechnológia, OFFI Translab™

Jezična tehnologija i digitalizacija u strategiji agencije za prevođenje

Digitalizacija je prisutna na području prevođenja već više od dvadeset godina. Uporaba brojnih profesionalnih alata za prevođenje prilagođenih tržišnim zahtjevima danas je neophodna. Mađarska državna agencija za prevođenje s tradicijom dugom više od 150 godina prepoznala je važnost digitalizacije kako bi održala visoku razinu obavljanja javnih zadataka i unaprijedila korisničko iskustvo. Najučinkovitije sredstvo za to je među strategijama poduzeća druga po redu strategija, za razdoblje od 2019. do 2022. godine, naslovljena „Rješenja 150-godišnjeg državnog prevoditeljskog servisa na globalne tehnološke izazove ovjerenog prijevoda“. Ova je strategija kao istaknuti cilj postavila poticanje tehnološkog razvoja i digitalizacije. U tom dokumentu prvi put se predstavila ideja o Translab™-u koja omogućuje digitalnu obradu velikog broja dokumenata uz pomoć jezične tehnologije. Kada govorimo o izazovima, nemoguće je zanemariti utjecaj umjetne inteligencije na prevoditeljsku industriju.

Ključni pojmovi: digitalizacija, jezična tehnologija, OFFI Translab™

Az orvosi szakszövegek fordítási nehézségei magyar-horvát nyelvpárban

A magyar-horvát nyelvpárban előforduló orvosi szakszövegek ma már egyre nagyobb számban jelentkeznek a piacon. Ez többek között a két ország közötti a schengeni térségen belüli nagyobb átjárhatóságnak köszönhető. Az év nyári időszakában több orvosi szakszöveg érkezik fordításra, ami az Adrián üdülő magyar turisták számának a közvetlen következménye. Előadásomban a Keresztes Csilla (2021) által megadott orvosi szakszövegek tipológiáját követve a leletek, ambuláns lapok és zárójelentések fordításának nehézségeit mutatom be, azon belül pedig, hogy mennyire meghatározó az orvosi latin/görög ismerete az ilyen jellegű szövegek fordításánál. Külön nehézséget jelentenek a rövidítések feloldása majd fordítása, ugyanis az orvosok ezeket nem egységesen használják. A kézzel írt megjegyzések és a páciens kezelésére vonatkozó fontos információk a beteg számára a dokumentum legfontosabb része, ugyanakkor fordítói szempontból ezek megfejtése és kontextusba helyezése a legidőigényesebb és legösszetettebb feladat, ami háttérinformációk nélkül sokszor megfejtetlen.

Kulcsfogalmak: magyar-horvát orvosi szakszövegek, orvosi latin/görög terminológia, orvosi szakszövegek fordítási nehézségei

Poteškoće u prevođenju medicinske dokumentacije u mađarsko-hrvatskom smjeru

Medicinski tekstovi u mađarsko-hrvatskom jezičnom smjeru danas su sve češći na tržištu. Posljedica je to, između ostalog, veće prohodnosti između dviju zemalja unutar schengenskog prostora. U ljetnom razdoblju godine više je medicinske dokumentacije za prevođenje, što je izravna posljedica broja mađarskih turista u jadranskim ljetovalištim. U svom izlaganju predstaviti ću poteškoće prevođenja medicinske dokumentacije koje Csilla Keresztes smješta u skupinu nalaza, ambulantnih listova i otpusnih pisama. Osim toga u izlaganju će se razmatriti i koliko je poznavanje medicinskog latinskog/grčkog presudno pri prevođenju ove vrste tekstova. Poseban problem predstavlja dešifriranje i prevođenje kratica jer ih liječnici ne koriste jednoobrazno. Rukom pisane bilješke i važne informacije o liječenju pacijenata najvažniji su dio ovakvih dokumenata za pacijenta, ali je ujedno, sa stajališta prevoditelja, njihovo dešifriranje i stavljanje u kontekst najdugotrajniji i najsloženiji zadatak jer ih je često nemoguće dešifrirati bez pozadinskih informacija.

Ključni pojmovi: medicinska dokumentacija na hrvatskom i mađarskom jeziku, medicinska latinska/grčka terminologija, teškoće prijevoda medicinskih tekstova

Németh Gabriella

Budapesti Metropolitan Egyetem Nemzetközi Tanulmányok és Politikatudományi Intézet, Budapest;

Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt., vezérigazgató;

Szegedi Tudományegyetem AJTK, tudományos főmunkatárs, Magyarország

Közérthetőség és digitalizáció: tartalomvesztési dilemmák a jogi szaknyelvi közvetítésben

A 18-19. század fordulója a magyar jogi szaknyelv megalkotásának első periódusa. A 19-20. században már találoztunk előre meghatározott általános feltételek üzleti alkalmazásával, amely akár nyilvános pályázati ügyletek esetén is jól használható eszköznek bizonyult. Az előre meghatározott feltételek jogi nyelvezetével a sajtó is évtizedek óta foglalkozik, és a jogi szövegértés a digitális eszközhasználat miatt tovább nehezedik. A szerződéseknél a megértés akadályozására vonatkozó elkerülési kötelezések figyelmen kívül hagyását a magánjogi normák általában az érvénytelenség jogkövetkezményével büntetik, és nem a szövegezésre vonatkozó tartalmi vagy formai előírásokat szabnak meg. Az általános szerződési feltételek (ÁSZF) természetéből és a jogi szaknyelv főbb jellemzőiből adódóan kihívások keletkeznek amiatt, hogy a jogi tartalmakat a digitális térben is közzéteszik az alkalmazók. A jogi szaknyelvi tartalmat akár idegen nyelvek között is közvetíteni kell, de közvetítésnek minősülhet a jogi szaknyelvről közérthető nyelvre történő átalakítás is. A jog- és normaalkotás közös tartalomszerkesztési elvei beazonosíthatóak, így a jövőben a szokásosnál közérthetőbb jogi szaknyelvi, sztenderdizált vállalati, üzleti feltételek alakíthatók ki, melyek célnyelvre fordítása is könnyebbé válhat. A megértést segítő szerkesztési elvek alkalmazása során azonban mindig el kell kerülni a normatartalom gyengülését vagy elvesztését, miközben a jogi szaknyelvi szöveget a nyelvtan, szótan és mondattan eszközeivel közérthetőbbé alakítjuk a digitális térben.

Kulcsfogalmak: jogi szaknyelv, érthető jog, plain language, clear writing, ÁSZF, elektronikus szerződéskötés, jogszabályszerkesztés

Gabriella Németh

Institut za međunarodne i političke znanosti Sveučilišta Metropolitan u Budimpešti;

Generalna direktorica Mađarske državne agencije za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d.;

Viši znanstveni suradnik Fakulteta općih pravnih znanosti Sveučilišta u Segedinu, Mađarska

Razumljivost i digitalizacija: dileme vezane uz gubitak sadržaja u posredovanju stručnog jezika prava

Prijelaz iz 18. u 19. stoljeće označava prvo razdoblje stvaranja mađarskog stručnog jezika prava. Već u 19. i 20. stoljeću susreli smo se s poslovnom primjenom unaprijed utvrđenih općih uvjeta, koji su se pokazali korisnim alatom i u slučaju javnih natječaja. Jezikom unaprijed utvrđenih uvjeta bavi se i tisak već desetljećima, a razumijevanje je pravnih tekstova dodatno otežano zbog korištenja digitalnih alata. Kod ugovora se izbjegavanje obveza vezanih uz otežavanje razumijevanja obično kažnjava posljedicom nevaljanosti prema općim pravnim normama, a ne propisuju se sadržajne ili formalne odredbe za formulaciju teksta. Izazovi nastaju zbog prikazivanja pravnih sadržaja u digitalnom prostoru, kako zbog prirode općih uvjeta poslovanja (OUP), tako i zbog ključnih značajki pravnog stručnog jezika. Pravni se sadržaj može posredovati i na stranim jezicima, a posredovanje može značiti i izmjenu pravnog stručnog jezika na jezik koji je razumljiv široj javnosti. Identificirana su zajednička načela sadržajnog uređivanja prava i norme, pa se u budućnosti mogu oblikovati standardizirani poslovni uvjeti s pravno-stručnim jezikom koji je razumljiviji od uobičajenog, olakšavajući tako i prevođenje na ciljni jezik. Međutim, prilikom primjene načela uređivanja koji olakšavaju razumijevanje, uvijek treba izbjegavati oslabljivanje ili gubitak sadržaja norme dok pravni stručni jezik pomoću gramatike, leksikologije i sintakse činimo razumljivijim u digitalnom prostoru.

Ključni pojmovi: pravni stručni jezik, razumljivo pravo, plain language, clear writing, OUP, elektroničko sklapanje ugovora, uređivanje zakona

Minősbiztosítás a fordítási folyamatban: utószerkesztés és lektorálás

A technológiai forradalom és a mesterséges intelligencia fejlődésének eredményeként a fordítópiacon átalakultak a fordítási folyamatok, másként értelmezzük magát a fordítást, és megváltozott a fordító szerepe is. Az idő- és költséghatékonyság mellett azonban a minősbiztosítás továbbra is nagy hangsúlyt kap. A nemzetközi szabványok szerint a gépi és a humán fordítás minősbiztosításának kulcsa a lektorálás és az utószerkesztés, de nem világos, pontosan miben különbözik a két tevékenység, és vajon szükséges-e lektorálni a gépileg előfordított és utószerkesztett szövegeket is. Ennek a kérdésnek a megválaszoltását tűzte ki célul a Human in the Translation Loop kutatócsoport, és előadásomban a kutatás előzetes eredményeit kívánom ismertetni, amelynek során az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatóságától (DGT) kapott európai uniós sajtóközleményeket elemeztünk az MQM Core hibatipológia segítségével a hibák feltárására. A vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy az utószerkesztők a fordítókhöz hasonlóan mikro-, illetve szegmensszinten közelítenek a gépileg fordított szöveghez, és a feldolgozást segítő makroszintű műveletek továbbra is a lektor szakértelmére maradnak a fordítási folyamatban.

Kulcsfogalmak: minősbiztosítás, utószerkesztés, lektorálás, hibatipológia, műveletek

Osiguravanje kvalitete u postupcima prevođenja: postediting i lektoriranje

Kao posljedica tehnološke revolucije i razvoja umjetne inteligencije na tržištu prevođenja promijenili su se procesi prevođenja, drugačije će se analizirati sam prijevod, a i uloga prevoditelja se promijenila. Pored vremenske i financijske učinkovitosti ipak i osiguravanje kvalitete i dalje ima jaku ulogu. Prema međunarodnim standardima ključ za osiguravanje kvalitete strojnog i humanog prevođenja je lektoriranje i postediting, no nije potpuno sigurna u čemu se ove dvije djelatnosti razlikuju i je li uopće potrebno lektorirati strojno prevedene i posteditirane tekstove. Istraživačka grupa Human in the Translation Loop je sebi postavila cilj u vidu odgovora na ovo pitanje. U svom izlaganju predstaviti ću preliminarne rezultate istraživanja prilikom čega su se analizirali tekstovi dobiveni od Glavne uprave za pismeno prevođenje (DGT), izjave za medije Unije s pomoću tipologije grešaka MQM Core za pronalaznje pogrešaka. Dobiveni rezultati pokazuju da posteditori, slično kao i prevoditelji, tekstu prevedenim strojnim prevođenjem pristupaju na mikro razini, odnosno na segmentalnoj razini, a makro postupci, koji pomažu obradu podataka, i dalje ovise o stručnosti lektora u procesu prevođenja.

Ključni pojmovi: osiguravanje kvalitete, postediting, lektoriranje, tipologija pogrešaka, postupci

A romániai népszámlálás kérdőíve mint fordítói kihívás

2022-ben zajlott Romániában a népszámlálás, amely 2021-ben lett volna esedékes. A kérdőív anyanyelven is elérhető volt, éppen ezért nagyon fontos volt, hogy az közérthető módon, helyesen és szakszerű nyelvezettel álljon rendelkezésre minden romániai kisebbség nyelvén, így magyar nyelven is. A kérdőív nyers magyar változatának véglegesítésében vettünk részt a kolozsvári Kisebbségkutató Intézet felkérésére. A kérdőív több fejezetből állt, többek között a háztartásra és a benne élő személyekre, illetve az ingatlanokra vonatkozó kérdéseket tartalmazott. A fordítói kihívás a nyelvész szempontjából abból fakadt, hogy a magyarországi szakterminusok nem mindig voltak alkalmazhatóak a kérdőívben, mivel ezek nem közérthetőek az erdélyi magyarok számára, ugyanakkor a helyileg elfogadott terminusok azért nem voltak alkalmazhatóak, mivel szakszerűség szempontjából nem lettek volna megfelelőek. A legnagyobb kihívás tehát az volt, hogy a szakterminusokat be kellett építeni a helyileg elfogadott kvázi-terminusok közé. További kihívást jelentett a kérdőmondatok fordítása, amelynek oka főként a nyelvrendszerbeli különbségekben gyökerezik. Különösen fontos részét képezte a kérdőívnek a nemzetiségre vonatkozó kérdéssor, hiszen itt a fordítói hűség elve és a népszámlálásnak a magyar kisebbség számára remélt eredménye sokszor nem volt összeegyeztethető. Jelen előadás célja bemutatni a kérdőív előkészítése során előforduló legjelentősebb fordítói problémákat szakfordítási szempontból kategorizálva azokat.

Kulcsfogalmak: népszámlálási kérdőív, terminológiai egyeztetés, fordítói kihívások, szakszerűség-közérthetőség

Upitnik za popis pučanstva kao izazov za prevoditelje

Godine 2022. u Rumunjskoj je proveden popis pučanstva koji je izvorno bio planiran za 2021. godinu. Upitnik je bio dostupan na materinskom jeziku, što je značilo da je bilo izuzetno važno jasno, ispravno i stručno ga sastaviti na jezicima svih manjinskih zajednica u Rumunjskoj, uključujući i mađarski jezik. Na poziv Zavoda za istraživanje manjina iz Cluja i mi smo sudjelovali u finaliziranju radne verzije mađarskog upitnika. Upitnik se sastojao od nekoliko dijelova uključujući pitanja o kućanstvu, osobama u njemu i nekretninama. Lingvistički izazov pri prevođenju proizlazio je iz činjenice da se termini iz Mađarske nisu uvijek mogli primijeniti u upitniku jer nisu bili razumljivi Mađarima u Transilvaniji. S druge strane, lokalno prihvaćeno nazivlje nije uvijek odgovaralo zahtjevima stručnosti. Glavni izazov stoga bio je uključiti termine među kvazi-prihvaćene lokalne termine. Dodatni izazov predstavljalo je prevođenje pitanja upitnika čije su poteškoće proizlazile prvenstveno iz razlika u jezičnim sustavima. Posebno važan dio upitnika bio je niz pitanja o nacionalnoj pripadnosti jer su načelo vjernosti pri prevođenju i očekivani rezultati popisa za mađarsku manjinu često bili teško uskladivi. Cilj ovoga izlaganja je s gledišta stručnog prevođenja prikazati i kategorizirati najznačajnije prevoditeljske probleme koji su se pojavili tijekom pripreme upitnika.

Ključni pojmovi: popis pučanstva, usklađivanje terminologije, prevoditeljski izazovi, stručnost-razumljivost

A magyarországi jogi terminológiához való alkalmazkodás kisebbségi helyzetben – szlovákiai tapasztalatok

Szlovákiában az utóbbi években megnőtt a szlovákról magyarra fordított, jogi relevanciájú szövegek mennyisége (főként törvényfordítások és települési önkormányzatok rendeletei, közigazgatási ügyekkel kapcsolatos dokumentumok). Az előadásban ezek alapján mutatom be a magyarországi jogi terminológia átvételével kapcsolatos problémákat. Kutatásaim szerint ezeket a szövegeket a nagyfokú terminológiai változatosság, a következtelen terminológiahasználat, valamint a magyarországi terminológiához való esetleges alkalmazkodás jellemzi. Ez utóbbi esetben csak kisebb mértékben okoznak gondot a fogalmi síkon jelentkező eltérések, jóval gyakoribbak a terminológiai rendszerek eltérő strukturáltságával, illetve eltérő dinamikájú változásával kapcsolatos gondok. Az előadásban főképpen ezeket kívánom példákkal illusztrálni.

Kulcsfogalmak: kisebbségi helyzet, jogi terminológia, jogi szövegek fordítása

Prilagodba mađarskoj pravnoj terminologiji u manjinskom položaju – iskustva iz Slovačke

U posljednjih nekoliko godina u Slovačkoj je porasla količina pravno relevantnih tekstova koji su prevedeni sa slovačkog na mađarski (posebice prijevoda zakona i uredbi jedinica lokalne samouprave, kao i dokumenata vezanih uz upravne poslove). U izlaganju ću na temelju ovih tekstova predstaviti probleme vezane za preuzimanje mađarske pravne terminologije. Prema mojim istraživanjima, ove tekstove karakterizira visok stupanj terminološke raznolikosti, neusklađena uporaba terminologije, kao i eventualna prilagodba mađarskoj terminologiji. U ovom posljednjem slučaju konceptualne razlike na razini pojmova uzrokuju tek manje probleme, dok su puno češći problemi povezani s različitom strukturom i dinamikom promjena u terminološkim sustavima. U izlaganju će se prije svega ti problemi ilustrirati primjerima.

Ključni pojmovi: manjinski položaj, pravna terminologija, prevođenje pravnih tekstova

Az egyházi tolmácsolás sajátosságai a tolmácsok szemszögéből

A tolmácsolás speciális fajtái közül az egyházi kontextus jellemzőit feltáró kutatások még viszonylag új kutatási iránynak számítanak a tolmácsoláskutatáson belül, különösen is a Katolikus Egyházra vonatkozó vizsgálatok. A jelen tanulmány a tolmácsok szemszögéből kívánja megközelíteni az egyházi tolmácsolás sajátosságait a magyar tolmácpiacon aktív nyelvi közvetítők valamint az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson dolgozó tolmácsok körében végzett online kérdőíves felmérés módszerével. Az eredmények rávilágítanak az egyházi terminológia meghatározó szerepére a tolmácsolás e speciális fajtájának a sajátosságai között, valamint rámutatnak arra is, hogy a felmérés két populációja között különbség tapasztalható a tolmácsok motivációinak szempontjából. A kutatás tehát hozzájárul az egyházi kontextusban tolmácsoló nyelvi közvetítők munkájának részletesebb megismeréséhez, a speciális kontextus komplexitásának bemutatásához.

Kulcsfogalmak: tolmácsolás, egyházi kontextus, terminológia, motiváció

Osobitosti crkvenog usmenog prevođenja iz perspektive tumača

Među specifičnim vrstama usmenoga prevođenja istraživanja su koja otkrivaju osobitosti crkvenog konteksta te se smatraju relativno novim smjerom istraživanja usmenog prevođenja, posebno kada je riječ o onima koji se odnose na Katoličku Crkvu. Ovaj rad pristupa osobitostima crkvenog usmenog prevođenja iz perspektive tumača metodom online anketnog istraživanja među jezičnim posrednicima koji su aktivni na mađarskom jezičnom tržištu, kao i među tumačima koji su radili na 52. Međunarodnom euharistijskom kongresu. Rezultati ukazuju na ključnu ulogu crkvene terminologije među specifičnostima ove vrste usmenog prevođenja, a također upućuju i na razlike u motivaciji između dvije ispitane skupine tumača. Ovo istraživanje doprinosi detaljnijem razumijevanju rada jezičnih posrednika koji usmeno prevode u crkvenom kontekstu, kao i prikazu kompleksnosti specifičnoga konteksta.

Ključni pojmovi: usmeno prevođenje, crkveni kontekst, terminologija, motivacija

Tablettel támogatott tolmácsolás a tolmácsképzésben

A globalizációnak és a technológia rohamos fejlődésének köszönhetően a tolmácsolás, mint szakma egy új technológiai fordulópont előtt áll (Fantinuoli 2018). A következő évtizedekben ez a technológia újraírhatja a tolmácsolást ahogyan azt ma ismerjük (Chen-Krueger 2022), éppen ezért egyre fontosabb kutatási területté válik. Előadásomban a tablettel támogatott tolmácsolás új jelenségébe nyújtok rövid betekintést, majd egy pilot kutatásomat fogom bemutatni, amelyet az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszék tolmácsolóinak körében fogok november 16-án elvégezni. A kutatás azt vizsgálja, hogy hogyan viszonyulnak a diákok egy új technológiai eszköz kipróbálásához, milyen nehézségekbe ütköznek az első használatkor és általában mik a benyomásaik a tablettel támogatott tolmácsolással kapcsolatban. A kutatás eredményei segítséget nyújthatnak abban, hogy a jövőben integrálni tudjuk a tablettel támogatott tolmácsolást a tolmácsképzésbe és ezzel elősegítsük végzett hallgatóink elhelyezkedését a tolmácspiacon.

Irodalom

Chen, S. és Krueger, J. L. 2022. The effectiveness of computer-assisted interpreting. *Translation and Interpreting Studies. The Journal of the American Translation and Interpreting Studies Association*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/tis.21036.che>

Fantinuoli, Claudio. 2018. Interpreting and technology: The upcoming technological turn. In: *Interpreting and Technology*, ed. by Claudio Fantinuoli, 1–12. Berlin: Language Science Press.

Kulcsfogalmak: technológia, tablettel támogatott tolmácsolás, tolmácsképzés

Tumačenje podržano tabletom u obuci tumača

Zahvaljujući globalizaciji i brzom razvoju tehnologije profesija tumača nalazi se pred novom tehnološkom prekretnicom (Fantinuoli 2018). U idućim desetljećima ova tehnologija može ponovno definirati tumačenje onako kako ga danas poznajemo (Chen-Krueger 2022), zbog čega postaje sve važnije područje istraživanja. U svome izlaganju pružit ću kratki pregled novog fenomena tumačenja podržanog tabletom, a zatim ću predstaviti pilot istraživanje koje ću provesti među studentima tumačenja na Katedri za obuku prevoditelja i tumača na Filozofskom fakultetu ELTE-a provedenog 16. studenoga. Istraživanje će otkriti kako se studenti odnose prema isprobavanju novog tehnološkog alata, s kojim se izazovima suočavaju prilikom prve uporabe i općenito kakvi su im dojmovi o tumačenju podržanom tabletom. Rezultati istraživanja mogu pomoći budućoj integraciji tumačenja podržanog tabletom u studijski program kako bi se diplomiranim studentima olakšalo zapošljavanje na tržištu tumača.

Bibliografija

Chen, S. és Krueger, J. L. 2022. The effectiveness of computer-assisted interpreting. *Translation and Interpreting Studies. The Journal of the American Translation and Interpreting Studies Association*. John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/tis.21036.ch>

Fantinuoli, Claudio. 2018. Interpreting and technology: The upcoming technological turn. In: *Interpreting and Technology*, ed. by Claudio Fantinuoli, 1–12. Berlin: Language Science Press.

Gljučni pojmovi: tehnologija, tumačenje potpomognuto tabletom, obuka tumača

Az utószerkesztés oktatásának dilemmái

Bár különböző szakmai eseményeken és a fordítóipar mindennapjaiban egyre gyakrabban esik szó az utószerkesztés szükségességéről, a magyarországi fordítástudományban csupán elszórtan találunk olyan tanulmányokat, amelyek az utószerkesztés oktatásával kapcsolatban átfogó iránymutatásokkal szolgálnának (Szlávik 2023). Az előadás annak dilemmáit járja körül, hogy a különböző képzéstípusok során mikor és milyen módszerekkel vezessük be a fordítómotorok közreműködésével történő fordítást, továbbá hogy melyik megközelítésnek milyen előnyei és hátrányai lehetnek.

Szlávik, Sz. (2023). Az utószerkesztési kompetencia (PE) fejlesztésének lehetőségei. *Modern Nyelvoktatás*, 29(1–2), 35–48. <https://doi.org/10.51139/monye.2023.1-2.35.48>

Kulcsfogalmak: gépi fordítás, utószerkesztés, oktatás

Dvojbe u nastavi posteditinga

Iako se na različitim stručnim skupovima i u svakodnevnom radu u prevoditeljskoj industriji sve češće raspravlja o potrebi za posteditingom, u mađarskoj znanosti o prevođenju rijetko nalazimo studije koje bi pružile sveobuhvatne smjernice u vezi s nastavom posteditinga (Szlávik 2023). Ovo izlaganje istražuje dvojbe vezane uz pitanje kada i s kojim metodama uvesti strojem potpomognuto prevođenje tijekom različitih tipova obrazovanja, te koje prednosti i nedostaci mogu proizaći iz različitih pristupa.

Szlávik, Sz. (2023). Az utószerkesztési kompetencia (PE) fejlesztésének lehetőségei. *Modern Nyelvoktatás. (Mogućnosti razvoja kompetencija za naknadno uređivanje (PE). Moderno poučavanje jezika)*, 29(1–2), 35–48. <https://doi.org/10.51139/monye.2023.1-2.35.48>

Ključni pojmovi: strojno prevođenje, postediting, obrazovanje

Nyelv és technológia

A CAT-eszközök használatának közel két évtizedes története van. Napjainkban minden olyan szakember és nyelvi szolgáltató iroda használja a fordítástámogató eszközöket, aki magát a piacon profi szolgáltatóként pozicionálja. A fordítástámogató eszközökön kívül a gépi fordítást nemcsak a profi szakemberek, hanem a laikusok is rendszeresen használják. „Ma már általánosan elfogadott az a vélekedés, hogy a fordítás az ember és a gép közötti interakcióban születik: valamilyen módon minden fordító használja a technológiát a fordítás során” (Sakamoto, 2019: 201). Mások arra is felhívják a figyelmet, hogy a fordítóiparban gyakran a megbízó ragaszkodik hozzá, hogy a fordító CAT-eszközt használjon (Biau-Gil & Pym 2006). Előadásomban az állami fordítóiroda CAT-integrációs és digitalizációs folyamatát mutatom be, különös tekintettel a szervezet szakmai osztályán folyó tevékenységre.

Biau-Gil, J.R. & Pym, A. 2006. Technology and translation (a pedagogical overview). In: Pym, A., Perestrenko, A. & Starink, B. (Eds.), Translation Technology and its Teaching (5–19). Servei de Publicacions

Sakamoto, A. 2019. Why do many translators resist post-editing? A sociological analysis using Bourdieu's concepts. *The Journal of Specialised Translation*, 31, 201–216.

Kulcsfogalmak: digitalizáció, nyelvtechnológia, CAT, sablonizáció, egységes minőség

Jezik i tehnologija

Korištenje CAT-alata već je gotovo dva desetljeća u uporabi. U današnje vrijeme svaki profesionalac ili ured za jezično posredovanje, koji sebe smatra profesionalnim pružateljem usluga, koristi sredstva za potpomognuto prevođenje. Pored svih drugih sredstava za potpomognuto prevođenje, strojem potpomognuto prevođenje ne koriste samo profesionalni stručnjaci, već ih i laici redovito koriste. „Danas je već općeprihvaćena misao prema kojoj prevođenje nastaje iz interakcije čovjeka i stroja: svaki prevoditelj na neki način koristi tehnologiju tijekom prevođenja” (Sakamoto, 2019: 201). Drugi pak upozoravaju da u prevoditeljskoj industriji često naručitelj zahtjeva korištenje CAT-alata od prevoditelja (Biau-Gil & Pym 2006). U svom ću izlaganju prikazati proces integracije i digitalizacije CAT-a u Mađarskoj državnoj agenciji za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d., s posebnim osvrtom na djelatnosti koje se obavljaju na stručnim odjelima organizacije.

Biau-Gil, J.R. & Pym, A. 2006. Technology and translation (a pedagogical overview). In: Pym, A., Perestrenko, A. & Starink, B. (Eds.), Translation Technology and its Teaching (5–19). Servei de Publicacions

Sakamoto, A. 2019. Why do many translators resist post-editing? A sociological analysis using Bourdieu’s concepts. *The Journal of Specialised Translation*, 31, 201–216.

Ključni pojmovi: digitalizacija, jezična tehnologija, CAT, šablonizacija, jedinstvena kvaliteta

Technológiai újdonságok a lektor és a terminológus szemszögéből az OFFI jogi és közigazgatási fordítói gyakorlatában

A digitalizáció korában a nyelvi közvetítőknél nemcsak ismerniük, de megfelelő módon használniuk is kell tudni a rendelkezésre álló új nyelvi-technológiai eszközöket, így a gépi fordítás és a mesterséges intelligencia kínálja lehetőségeket. Ez a közfeladat-ellátás részét képező OFFI Zrt. műhelyében sem zajlik másképpen. Az előadásban a nyelvi-technológiai eszközök és a releváns szakirodalom bemutatásán túl a jogi és közigazgatási hiteles és szakfordításokból származó példákkal kiegészítve mutatunk be gyakorlati használati lehetőségeket, ezen belül is ismertetjük a fordítás, a terminológiamenedzsment, a fordítóképzés és a mentori program területén bevezethető módszerek előnyeit és a hátrányait.

Kulcsfogalmak: utószerkesztés, mesterséges intelligencia, jogi és közigazgatási hiteles és szakfordítás, terminológiamenedzsment, fordítóképzés és mentori program

Tehnološke inovacije iz perspektive lektora i terminologa u praksi pravnih i upravnih prijevoda u OFFI-u

U doba digitalizacije jezični posrednici ne samo da moraju poznavati već moraju i adekvatno koristiti dostupne nove jezično-tehnološke alate, uključujući mogućnosti strojnog prevođenja i umjetne inteligencije. To je jednako važno i u radu OFFI Zrt.-a koji ima javnu zadaću. U svojem ćemo izlaganju, osim predstavljanja jezično-tehnoloških alata i relevantne literature, prikazati praktične primjere uporabe s područja pravnih i upravnih ovjerenih i stručnih prijevoda. U okviru toga ćemo istaknuti prednosti i nedostatke primjene u području prevođenja, upravljanja terminologijom, obuke prevoditelja i mentorskog programa.

Ključni pojmovi: postediting, umjetna inteligencija, ovjereni pravni i upravni prijevodi, upravljanje terminologijom, obrazovanje prevoditelja i mentorski program

A magyar nevek helyreállítása, névmódosítási eljárás

A két világháborút követő terület-elcsatolások következtében külföldi állampolgárrá vált magyar állampolgárok neve az új államuk névátírással kapcsolatos szabályai szerint változott meg. A magyar állampolgárságért folyamodók többsége igényt tart eredeti magyar nevének, illetve felmenői magyar nevének viselésére. Az állampolgárságról szóló törvény lehetővé teszi számukra, hogy nevük magyarosítását - a törvény szóhasználatában névmódosítást - a honosításukkal, visszahonosításukkal összekapcsolt egyszerűsített eljárásban kérelmezhessek. Az előadásban ismertetjük a névmódosítás jogintézményét, valamint az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda (OFFI) szakértői tevékenységét a névmódosítással összefüggő hatósági eljárásokban.

Kulcsfogalmak: területelcsatolások, honosítás, visszahonosítás, névmódosítás, OFFI szakértői tevékenysége

Rekonstrukcija mađarskih vlastitih imena, postupci u promjeni vlastitog imena

Kao posljedica aneksije područja nakon II. svjetskog rata imena i prezimena Mađara, koji su tako postali državljanima novih država, mijenjala su se prema propisima prilagodbe imena u novim državama. Većina građana koji su stekli mađarsko državljanstvo smatraju potrebnim nositi svoje izvorno mađarsko ime i prezime, odnosno nositi prezime svojih predaka. Prema mađarskom Zakonu o državljanstvu omogućeno je mađarizirati vlastita imena - termin iz Zakona promjeniti vlastito ime - podnijeti zahtjev za promjenom imena u postupku naturalizacije. U izlaganju će se predstaviti pravni institut promjene vlastitog imena te djelatnosti stručnjaka u Mađarskoj državnoj agenciji za prevođenje i ovjeru prijevoda d.d. (OFFI) u službenim postupcima vezanim uz promjene imena.

Ključni pojmovi: teritorijalne aneksije, naturalizacija, renaturalizacija, promjena imena, djelatnosti stručnjaka u OFFI-ju

Popkulturális elemek fordítása Edo Popović kisregényében

Az előadás Edo Popović „Koncert tequilára és seduxenre“ (Koncert za tekilu i apaurin) kisregényéből vett példákkal mutatja be a popkulturális elemek fordítási stratégiáit, műveleteit. A cél, hogy egy konkrét irodalmi mű és annak fordítása miként tud ismereteket közvetíteni eltérő kultúrák között, hogyan tudja a szerző üzenetét eljuttatni egy eltérő kulturális közegben élő olvasó számára. A fordító által alkalmazott helyes stratégiák és megfelelően végrehajtott fordítási műveletek – feltevésem szerint - egyfajta többletet adnak az eredeti mű recepciójához. A populáris kultúra elemeinek fordítása jól érzékelteti, hogyan verbalizálja az író a horvát valóságot, és hogyan sikerül ezt a fordítónak visszaadnia a célnyelven, szükség esetén áthidalva a kultúrák közötti különbségeket.

Kulcsszavak: fordítástudomány, kulturális transzfer, populáris kultúra, műfordítás

Prijevod popkulturalnih elemenata u kratkom romanu Ede Popovića

Izlaganje prikazuje strategije i postupke prevođenja popkulturalnih elemenata kroz primjere uzete iz kratkog romana Ede Popovića „Koncert za tekilu i apaurin“. Cilj je promotriti kako uspije jedno konkretno književno djelo i njegov prijevod prosljeđivati informacije između različitih kultura, kako može uputiti poruke autora čitatelju koji živi u različitom kulturnom okruženju. Ispravne strategije prevođenja i uspješno izabrani postupci prevođenja – prema vlastitim pretpostavkama – mogu doprinijeti recepciji originalnog djela. Prijevodi popkulturalnih elemenata dobro opisuju kako autor verbalizira hrvatsku stvarnost i kako je prevoditelj uspio to prenijeti na ciljni jezik, po potrebi premostivši razlike između kultura.

Ključni pojmovi: znanost o prevođenju, kulturni transfer, popularna kultura, književno prevođenje

V.
**KOMUNIKACIJA
I JEZIK**

INOVACIJE I JEZIČNO POSREDOVANJE
MEĐUNARODNA ZNANSTVENA I STRUČNA KONFERENCIJA

1. - 2. 12. 2023.
OSIJEK

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

ORSZÁGOS FORDÍTÓ
ÉS FORDÍTÁSHITELESÍTŐ
IRODA ZRT.

